ÚRAD KOMISÁRA PRE DETI
Aby deti ostali deťmi

Reedukačné centrum Hlohovec

Správa z monitoringu národného preventívneho mechanizmu

Adresa zariadenia:	Zámok 2275/9, Hlohovec
Zriaďovateľ :	Regionálny úrad školskej správy v Trnave
Riaditeľ:	PaedDr. Zdenka Magulicová
Typ zariadenia:	Reedukačné centrum
Dátum návštevy:	17.-18.02.2026
Dátum vydania správy:	06.05.2026
Číslo spisu:	KPD-MPS 29/2026
Forma návštevy:	neohlásená
Návštevu vykonali:	Mgr. Veronika Mrázová, Mgr. Gabriela Cabanová, Ivan Lakatoš, Mgr. Lucia Potančoková, Mgr. Miroslav Feranc

prof. MUDr. Jozef Mikloško, PhD.
komisár pre deti

Úrad komisára pre deti, Odborárske námestie 3, 811 07 Bratislava, tel. 02/32191691, fax: 02/32191699
e-mail: info@komisarpredeti.sk

Obsah

Obsah 2
1. Úvodné informácie 3
1.1. Národný preventívny mechanizmus, ciele a postupy 3
1.2 Charakteristika monitorovaného zariadenia 4
1.3 Priebeh návštevy 6
1.4 Závery z návštevy 6
2. Monitorované oblasti 7
2.1. Realizácia najlepších záujmov dieťaťa prostredníctvom vzťahov v zariadení 7
2.2. Režimové opatrenia 10
2.3. Kontakt s okolitým svetom / Realizácia práv dieťaťa na kontakt s biologickou rodinou a kroky smerujúce k návratu dieťaťa do svojej biologickej rodiny 16
2.4. Realizácia práv dieťaťa na oddych a voľný čas 19
2.5. Vedenie spisovej dokumentácie 21
2.6. Prostredie a materiálne podmienky zariadenia 23
2.7. Personál zariadenia 27
3. Prehľad opatrení komisára pre deti a príkladov dobrej praxe 29
3.1. Prehľad opatrení 29
3.2. Prehľad príkladov dobrej praxe 31

1. Úvodné informácie

1.1. Národný preventívny mechanizmus, ciele a postupy

Komisár pre deti plní od roku 2023 **úlohy národného preventívneho mechanizmu** v Slovenskej republike (ďalej len „NPM“) podľa Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (tu uvedený protokol a dohovor ďalej len „Opčný protokol“ a “Dohovor”)[1].

Účelom NPM je zavedenie **systému pravidelných návštev** (monitoringov) vykonávaných nezávislými medzinárodnými a národnými orgánmi na miestach, kde sú osoby pozbavené ich slobody, v záujme predchádzania mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (ďalej len „zlé zaobchádzanie“).

Postavenie NPM sa v zmysle čl. 3 opčného protokolu v Slovenskej republike zverilo do pôsobnosti troch už existujúcich orgánov ochrany ľudských práv - verejného ochrancu práv, komisára pre deti a komisára pre osoby so zdravotným postihnutím.

Vo vzťahu ku pôsobnosti komisára pre deti **ide o výkon systematických návštev na miestach, kde sa nachádza alebo môže nachádzať osoba, ktorá je dieťaťom**. Ide nielen o miesta, kde takéto osoby sú alebo môžu byť obmedzené na slobode orgánmi verejnej moci, ale aj o miesta, kde takéto osoby sú alebo sa môžu nachádzať v dôsledku odkázanosti na poskytovanie starostlivosti, a to bez ohľadu na to, či ide o zariadenia štátne alebo súkromné.[2] Cieľom národného preventívneho mechanizmu je zabrániť mučeniu a inému zlému zaobchádzaniu **zo strany štátu**, teda len v miestach a na miestach, kde štát vystupuje prostredníctvom svojich zamestnancov alebo poverených osôb; Výkon NPM sa riadi internými predpismi Úradu komisára pre deti (ďalej len „ÚKPD“).

Slovenská republika má vytvorené represívne a kontrolné mechanizmy pre miesta, kde sú umiestnené maloleté deti bez možnosti opustiť tieto miesta. **Úlohou NPM je však vytvorenie preventívneho mechanizmu, s cieľom pôsobiť do budúcna**. Hlavnou pracovnou metódou je rozširovanie tzv. „best practices“, ktoré sú systematicky zbierané, analyzované a následne implementované do praxe, a to aj zo zahraničia.

Podľa odporúčaní OSN pre NPM bol vypracovaný **harmonogram návštev**, ktorého kritériá zohľadňujú geografické a logistické princípy tak, aby bolo možné vykonať návštevy vo všetkých miestach bez výnimky, kde sa nachádzajú maloleté deti a aby vykonanie návštev bolo systematické, teda opakované v horizonte niekoľkých rokov tak, aby bolo efektívne.

[1] § 4 ods. 1 písm. b) bod 2. Zákona 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Zákon o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím“).
[2] § 4 ods. 2 písm. h) Zákona o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím.

Komisár pre deti sa **pri návštevách zariadení zameria na odhaľovanie systémových nedostatkov**, ktoré vedú alebo by mohli viesť k zlému zaobchádzaniu s osobami umiestnenými v zariadeniach. Komisár pre deti skúma tak hmotné podmienky pobytu v zariadeniach, ako aj jeho inštitucionálny rámec, a všíma si záruky proti zlému zaobchádzaniu, t. j. mieru zabezpečenia práv osôb obmedzených na slobode a mieru ich praktického uplatňovania.[3] Monitoring vykonávajú zamestnanci ÚKPD najmä rozhovormi s vedením a zamestnancami zariadenia, rozhovormi s deťmi umiestnenými v zariadení, pozorovaním priestorov zariadenia, nahliadaním do spisov a iných úradných záznamov.

Po **každom monitoringu sa spracuje správa**[4]. Správa sa skladá z jednotlivých častí – monitorovaných oblastí, kde sa popisujú zistené skutočnosti. V prípade zistených nedostatkov obsahuje správa návrh prostriedkov nápravy[5] alebo žiadosť o prijatie opatrení[6] s určenou lehotou na vykonanie nápravy. V prípade, že zariadenie má v nejakej oblasti dobré výsledky, resp. vhodne nastavené postupy, správa môže konštatovať, že takýto postup možno považovať za dobrú prax (tzv. „best-practices“).

Správa sa následne posiela **na vyjadrenie monitorovanému zariadeniu**, s určenou lehotou na vyjadrenie. Zariadenie sa v určenej lehote má vyjadriť k navrhnutým prostriedkom nápravy/opatreniam a spôsobu ich realizácie. V prípade nedostatočnej odpovede zariadenia, zariadenie bude požiadané o doplnenie informácií, prípadne vzhľadom na charakter situácie bude informovaný nadriadený orgán. V zariadení je spravidla vykonaná komisárom pre deti opätovná návšteva, za účelom preverenia nápravy zistených nedostatkov.

Finálna verzia správy sa **zverejňuje v anonymizovanej podobe na webovom sídle ÚKPD** a posiela sa koordinačnému orgánu NPM, ktorým je verejný ochranca práv.[7] Sprístupnenie správy a oboznámenie verejnosti s nedostatkami a príkladmi dobrej praxe pomáha napĺňať účel NPM, ktorým je prevencia zlého zaobchádzania.

1.2 Charakteristika monitorovaného zariadenia

Reedukačné centrum Hlohovec (ďalej aj ako „RC“ alebo „zariadenie“) je štátne zariadenie s nepretržitou prevádzkou a vyučovacím jazykom slovenským. Zariadenie poskytuje odbornú starostlivosť chlapcom vo veku od 15 do 18 rokov (prípadne do skončenia prípravy na povolanie).

RC je zariadením, ktoré zabezpečuje komplexný výchovný, prevýchovný a vzdelávací proces, ubytovanie a stravovanie. Zariadenie je situované priamo v meste Hlohovec. RC patrí medzi

[3] Ako uvádza aj dôvodová správa k vládnemu návrhu zákona č. 1354/2023, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.
[4] § 5 ods. 3 Zákona o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím.
[5] § 4 ods. 2 písm. f) Zákona o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím.
[6] § 4 ods. 2 psím a) bod 4 Zákona o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím.
[7] § 5 ods. 3 Zákona o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím.

výchovné zariadenia (*spolu s diagnostickým centrom)*. Činnosť reedukačného centra upravuje školský zákon[8] a vyhláška o špeciálnych výchovných zariadeniach.[9]

Reedukačné centrum sa zameriava na reedukáciu sociálne, mravne a emocionálne narušených detí, u ktorých boli zistené také nedostatky v sociálnej prispôsobivosti, v osobnostných vlastnostiach a charakterovom vývine, že ich výchova a vzdelávanie v iných zariadeniach alebo v prirodzenom rodinnom prostredí by neviedli k náprave.[10] Reedukačné centrum má poskytovať deťom výchovu a vzdelávanie zamerané na optimalizáciu ich psychosociálneho vývinu, odstraňovanie porúch správania a vytvorenie predpokladov na ich osobnostnú a sociálnu integráciu.[11]

Do reedukačného centra sa prijímajú deti na základe[12]:

- žiadosti zákonného zástupcu s predchádzajúcim vyjadrením zariadenia poradenstva a prevencie,
- neodkladného opatrenia súdu,
- rozhodnutia súdu o uložení ochrannej výchovy,
- rozhodnutia súdu o uložení výchovného opatrenia,
- rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti.

Deti v RC sú rozdelené do 5 výchovných skupín.

<u>Údaje o zariadení</u>:

Maximálna schválená kapacita zariadenia podľa rozhodnutia príslušnej inštitúcie.	40
Celkový počet detí umiestnených v čase vykonania monitoringu.	28
Ktoré pracovné pozície nie sú v zariadení obsadené v čase vykonania monitoringu?	liečebný pedagóg, špeciálny pedagóg, sociálny pracovník (má nastúpiť od 01.03.2026)
Počet maloletých matiek umiestnených v zariadení v čase vykonania monitoringu.	0
Počet detí so zdravotným postihnutím umiestnených v zariadení v čase vykonania monitoringu	0

[8] Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“).

[9] Vyhláška č. 323/2008 Z. z. Ministerstva školstva Slovenskej republiky zo 6. augusta 2008 o špeciálnych výchovných zariadeniach (ďalej len „Vyhláška o špeciálnych výchovných zariadeniach“)

[10] § 4 ods. 1 Vyhlášky o špeciálnych výchovných zariadenia

[11] § 4 ods. 2 Vyhlášky o špeciálnych výchovných zariadeniach.

[12] § 122 ods. 3 školského zákona.

Spôsob usporiadania skupín	Skupiny sú usporiadané podporným tímom RC podľa individuálnych charakteristík detí

1.3 Priebeh návštevy

Zamestnanci ÚKPD počas **dvojdňovej neohlásenej návštevy** realizovali prehliadku zariadenia, vrátane vonkajších priestorov, viedli rozhovory s riaditeľom zariadenia, so sociálnou pracovníčkou, vychovávateľmi, psychologičkami a deťmi na skupinách. Súčasťou monitoringu bolo aj preskúmanie spisovej dokumentácie náhodne vybranej vzorky detí a ostatnej relevantnej dokumentácie vedenej RC.

Zamestnanci RC poskytli pri monitoringu plnú súčinnosť, za čo im tím NPM vyjadruje poďakovanie.

1.4 Závery z návštevy

Na základe vykonaného monitoringu komisár pre deti konštatuje, že v čase monitoringu neboli v zariadení zistené skutočnosti nasvedčujúce zlému zaobchádzaniu s deťmi v zmysle Dohovoru. Zariadenie poskytuje starostlivosť deťom na vysokej odbornej úrovni.[13]

V zariadení boli zistené **také postupy, ktoré možno označiť ako príklady dobrej praxe**:

- umožňovanie trávenia prázdninových pobytov u rodičov pri väčšine umiestnených detí,
- realizácia prvkov muzikoterapie,
- pravidelná realizácia video-hovorov s rodičmi, ktorí sa nachádzajú vo výkone trestu odňatia slobody,
- zapájanie detí do spolurozhodovania o témach a aktivitách, ktoré sa ich týkajú,
- realizácia rôznorodých voľnočasových aktivít, najmä využívanie rekreačnej chaty v lokalite Hodruša-Hámre, ktorú zariadenie vlastní,
- systematická spolupráca zariadenia s mestom Hlohovec, v rámci ktorej sa maloleté deti zapájajú do verejnoprospešných aktivít,
- postup zariadenia pri zabezpečovaní účasti maloletého dieťaťa na súdnom konaní aj prostredníctvom video-hovoru.

V zariadení za aktuálnych podmienok **komisár pre deti identifikuje aj nedostatky, resp. priestor na zlepšovanie v týchto oblastiach:**

- systematickejšie reagovanie na prežívanie apatie, rezignácie a nízkej miery motivácie u maloletých detí, ako aj na ich obavy zo zvládnutia samostatného života po odchode zo zariadenia,

13 Čl. 16 Dohovoru OSN proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu; čl. 37 písm. a) Dohovoru o právach dieťaťa.

- zabezpečenie, aby ochranná miestnosť napĺňala zákonné požiadavky na materiálne vybavenie,
- odstránenie absencie zverejnenia kontaktov na nezávislé dozorujúce a kontrolné orgány a inštitúcie,
- zabezpečiť, aby prijatie maloletého dieťaťa bez predchádzajúcej diagnostiky bolo uplatňované výlučne v preukázateľne odôvodnených,
- nastavenie dostatočného interného postupu pri navrátení dieťaťa z úteku,
- posilnenie participácie dieťaťa na tvorbe a vyhodnocovaní individuálneho reedukačného programu a rozšírenie interdisciplinárneho tímu participujúceho na jeho tvorbe o sociálnu pracovníčku zariadenia,
- zabezpečenie možnosti uzamykania sa v priestoroch kúpeľní a toaliet, napríklad formou otočných zámkov, ktoré je možné v prípade potreby otvoriť zvonku,
- posilnenie spolupráce medzi výchovnou a školskou zložkou zariadenia týkajúcej sa maloletých detí.

Prehľad opatrení ako aj príkladov dobrej praxe je uvádzaný v texte pri jednotlivých monitorovaných oblastiach, ako aj zosumarizovaný v kapitole č. 3.

2. Monitorované oblasti

2.1. Realizácia najlepších záujmov dieťaťa prostredníctvom vzťahov v zariadení

2.1.1. Vzťahy medzi deťmi a zamestnancami zariadenia

Na základe pozorovaní a individuálnych rozhovorov s maloletými deťmi a zamestnancami počas monitorovacej návštevy možno vzťahy medzi maloletými deťmi a zamestnancami v RC hodnotiť ako prevažne funkčné a stabilné; v niektorých aspektoch komunikácie s deťmi však pretrváva priestor na zlepšenie. Uvedené hodnotenie je potrebné vnímať aj optikou princípu najlepšieho záujmu dieťaťa a kvality každodenných vzťahových väzieb v zariadení.[14]

Rozhovory v rámci monitoringu boli realizované s 13 chlapcami, keďže ostatní maloletí sa v čase návštevy zariadenia nachádzali na prázdninových pobytoch v rodinnom prostredí (konkrétne 8 detí, pričom zvyšných 7 bolo v čase monitoringu na úteku). Táto skutočnosť sa hodnotí pozitívne a uvádza sa **ako príklad dobrej praxe**, keďže vedenie zariadenia aktívne vyhľadáva možnosti, aby chlapci, ktorí majú vytvorené aspoň minimálne podmienky, mohli tráviť čas mimo zariadenia v prirodzenom rodinnom prostredí.

V zariadení je nastavený formálny spôsob oslovovania, pričom maloleté deti oslovujú dospelých zamestnancov označením „pán“ alebo „pani“ v spojení s ich pracovnou pozíciou. Zamestnanci zariadenia naopak oslovujú chlapcov ich krstným menom. Podľa vyjadrenia

14 Čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa; Výbor OSN pre práva dieťaťa, Všeobecný komentár č. 14 (2013) o práve dieťaťa na to, aby jeho najlepší záujem bol prvoradým hľadiskom, body 6 a 48.

vedenia zariadenia bolo v minulosti bežnou praxou používanie prezývok vo vzťahu k maloletým deťom, avšak v súčasnosti je takýto spôsob oslovovania výslovne zakázaný. Dodržiavanie tejto zásady je vedením zariadenia pravidelne kontrolované a opatrenie smeruje k podpore rešpektujúcej komunikácie, ochrane dôstojnosti maloletých detí a budovaniu profesionálnych vzťahov medzi zamestnancami a deťmi.

Z výpovedí detí vyplynulo, že v každodennom fungovaní zariadenia zohrávajú významnú úlohu vychovávatelia. Väčšina chlapcov ich vnímala ako dôveryhodné a dostupné osoby, na ktoré sa dokážu obrátiť v prípade potreby a ktoré podporujú otvorenú komunikáciu. Podľa vyjadrení chlapcov vychovávatelia reagujú na ich potreby pohotovo a v situáciách, keď maloleté dieťa prekračuje hranice správania, ho vedú k upokojeniu. Zároveň však zaznelo, že vo vzťahu k jednému z vychovávateľov panuje výrazná nedôvera a častejšie konflikty. Jeden z chlapcov uviedol, že voči nemu malo dôjsť v minulosti k nevhodnému zaobchádzaniu zo strany tohto vychovávateľa, pričom popísal incident, pri ktorom spadol a udrel si oblasť hlavy o kuchynskú linku, a zároveň tvrdil, že došlo k manipulácii s kamerovým záznamom. Informácie uvedené chlapcom tím NPM následne overil – v knihe úrazov nebol uvedený incident zaznamenaný a ani v rozhovoroch s ostatnými chlapcami sa podobné obvinenia nepotvrdili. Ostatní chlapci zároveň negovali skúsenosti s nevhodným zaobchádzaním zo strany vychovávateľov.

Zistenia v oblasti vzťahov so školským prostredím poukazujú na opakované negatívne skúsenosti chlapcov vo vzťahu k pedagogickým zamestnancom a majstrom odborného výcviku, najmä v rovine vnímaného neprofesionálneho správania, uplatňovania mocenskej pozície, ako aj verbálneho znevažovania a ponižovania. V niektorých výpovediach sa zároveň objavili tvrdenia o rasovo motivovaných prejavoch, ktoré si vyžadujú zvýšenú pozornosť a ďalšie odborné preverenie. Uvedené zistenia vychádzajú z výpovedí detí, pričom ich objektívne spätné overenie nebolo v rámci monitoringu možné. Môžu však signalizovať riziko zásahu do práva dieťaťa na rešpektujúce, nediskriminačné a bezpečné výchovno-vzdelávacie prostredie, preto sa odporúča, aby vedenie zariadenia venovalo týmto aspektom zvýšenú pozornosť v rámci pedagogickej praxe a komunikácie so žiakmi. Súčasne bolo zaznamenané aj individuálne pozitívne hodnotenie niektorých pedagogických zamestnancov, čo naznačuje rozdielnu úroveň interakcie a prístupov v rámci personálu.[15]

Niektorí chlapci sa výrazne kriticky vyjadrovali k psychologickej starostlivosti v zariadení. Podľa ich výpovedí došlo k oslabeniu dôvery voči psychologičkám v situáciách, keď informácie zdieľané počas individuálnych rozhovorov, vrátane osobných a citlivých tém, mali byť bez predchádzajúceho vysvetlenia sprostredkované vedeniu zariadenia. Hoci v určitých prípadoch môže byť postúpenie informácií opodstatnené z dôvodu zabezpečenia ochrany a bezpečia detí, je nevyhnutné, aby boli deti primerane informované o rozsahu, dôvodoch a hraniciach zdieľania informácií. Absencia takejto transparentnej komunikácie negatívne

15 Čl. 2, čl. 19, čl. 28 ods. 2 a čl. 29 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa; Výbor OSN pre práva dieťaťa, Všeobecný komentár č. 13 (2011) o práve dieťaťa na ochranu pred všetkými formami násilia, body 21 a 35.

ovplyvňuje dôveru chlapcov v psychologickú starostlivosť a oslabuje účinnosť poskytovaných psychologických a psychoterapeutických intervencií.[16]

Z rozhovorov s chlapcami vyplynulo, že vzťah k sociálnej pracovníčke zariadenia vnímajú prevažne pozitívne. Poukazovali najmä na jej aktívny prístup a poskytovanie konkrétnej podpory pri plánovaní odchodu zo zariadenia, predovšetkým v súvislosti s blížiacim sa dovŕšením plnoletosti a prípravou na samostatný život. Chlapci uvádzali, že sociálna pracovníčka im poskytuje informácie a usmernenie týkajúce sa ďalšieho bývania, zamestnania a ďalších krokov súvisiacich so začlenením do samostatného života.

Z celkového naladenia detí počas rozhovorov bolo **možné vnímať prejavy apatie, rezignácie a nízkej miery motivácie, čo viacerí chlapci aj explicitne verbalizovali**. Opakovane sa objavovali obavy týkajúce sa budúcnosti a zvládnutia samostatného života po odchode zo zariadenia. Viacerí z nich uvádzali, že nedisponujú funkčným rodinným zázemím ani blízkou osobou, na ktorú by sa mohli v prípade potreby obrátiť o podporu.

V tomto kontexte zazneli aj vyjadrenia, v ktorých sa vnímali ako „majetok štátu“, čo môže poukazovať na oslabené prežívanie vlastnej hodnoty a identity. **Uvedené zistenia naznačujú potrebu systematickej odbornej pozornosti zo strany zariadenia. Vhodné je posilniť najmä cielenú psychologickú intervenciu, terapeutickú podporu a dôsledné plánovanie budúcnosti detí, vrátane prípravy na odchod zo zariadenia a prechodu do samostatného života, v úzkej spolupráci so sociálnou pracovníčkou.**

Opatrenie komisára pre deti:

1. **RC**: Zariadeniu sa odporúča systematicky reagovať na prežívanie apatie, rezignácie a nízkej miery motivácie u detí, ako aj na ich obavy zo zvládnutia samostatného života po odchode zo zariadenia. V tomto kontexte sa odporúča zabezpečiť cielenú psychologickú intervenciu a aktívnu terapeutickú podporu zameranú na posilňovanie identity a motivácie maloletých detí, ako aj dôsledné plánovanie ich ďalších krokov po ukončení pobytu v zariadení, realizované v úzkej spolupráci so sociálnou pracovníčkou.
   Termín plnenia: bezodkladne

2.1.2. Vzťahy medzi deťmi

Vzťahy medzi deťmi v RC sú sprevádzané občasnými konfliktnými situáciami, ktoré však zamestnanci zariadenia hodnotia ako menej časté v porovnaní s predchádzajúcim obdobím. S prihliadnutím na vekové zloženie skupiny a špecifiká cieľovej skupiny možno určitú mieru konfliktov považovať za očakávateľnú. Väčšina maloletých detí pochádza z nevyhovujúceho rodinného a sociálneho prostredia, často bez stabilných vzťahových väzieb a funkčných výchovných vzorov, čo sa môže negatívne prejavovať v schopnosti regulovať správanie, zvládať záťažové situácie.

16 Čl. 12 a čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa; Výbor OSN pre práva dieťaťa, Všeobecný komentár č. 12 (2009) o práve dieťaťa byť vypočuté, body 22 a nasl.

Zariadenie deklaruje nulovú toleranciu voči šikane a fyzickým útokom medzi deťmi. Podľa vyjadrenia sociálnej pracovníčky sú prejavy agresie riešené bezodkladne po ich identifikovaní. Ako významný faktor sa však javí potreba aktívneho oznámenia zo strany detí, čo môže predstavovať riziko výskytu latentných foriem agresívneho správania, ktoré zostávajú bez povšimnutia, pokiaľ nie sú explicitne nahlásené.

V tomto kontexte tím NPM opätovne poukazuje na **význam systematickej psychoterapeutickej práce a komplexného individuálneho prístupu ku každému dieťaťu**, ktorý zohľadňuje jeho osobnú anamnézu, skúsenosti z predchádzajúceho prostredia a aktuálne potreby. Takýto prístup je nevyhnutný nielen z hľadiska prevencie konfliktného správania, ale aj pre podporu rozvoja sociálnych zručností a budovania bezpečných vzťahov medzi maloletými deťmi.

2.2. Režimové opatrenia

2.2.1. Adaptácia

Počas monitoringu v zariadení **neboli zaznamenané žiadne nevhodné postupy pri príjme a adaptácii detí.**
Proces prijatia dieťaťa do RC sa začína ešte pred jeho fyzickým príchodom do zariadenia. So zariadením spravidla komunikuje rodič, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately alebo CDR. Rozsah požadovanej dokumentácie pri prijatí vychádza z platnej právnej úpravy a zahŕňa najmä rozhodnutie súdu, psychologické správy, zdravotnú dokumentáciu (ak je dostupná) a ďalšie relevantné podklady. Zariadenie sa usiluje zabezpečiť aj potvrdenie o bezinfekčnosti. Súčasťou prijatia je aj zabezpečenie kontinuity užívanej farmakologickej liečby, a to minimálne do času, kým liečbu neprevezme spolupracujúci lekár. O prijatí sa vyhotovuje dokument „**Prijímací list a vstupný pohovor**“, ktorý je súčasťou spisovej dokumentácie.

Sociálna pracovníčka ešte pred príchodom dieťaťa trvá na tom, aby bolo primerane informované o dôvodoch umiestnenia, mieste, do ktorého prichádza, ako aj o predpokladanej dĺžke pobytu. Prijatie prebieha spravidla individuálne, bez prítomnosti iných detí. Proces prijatia zabezpečujú psychologička, sociálna pracovníčka a riaditeľka zariadenia, pričom následnú starostlivosť preberá zdravotná sestra a vychovávateľ príslušnej výchovnej skupiny. RC je organizačne rozdelené do piatich výchovných skupín. O zaradení maloletého dieťaťa do konkrétnej skupiny rozhoduje vedúci výchovy, pričom sa prihliada na jeho osobnostné charakteristiky a predpokladanú kompatibilitu s ostatnými chlapcami.[17]

Adaptačný proces trvá spravidla tri až štyri týždne. Podľa vyjadrenia psychologičiek je počas tohto obdobia nad dieťaťom zabezpečená zvýšená miera dohľadu. Novoprijatý chlapec je bezodkladne začlenený do bežného režimu a chodu zariadenia, pričom vychovávatelia mu v

17 Čl. 3 ods. 1 a čl. 12 Dohovoru o právach dieťaťa; Výbor OSN pre práva dieťaťa, Všeobecný komentár č. 12 (2009), body 40; Všeobecný komentár č. 14 (2013), body 53 - 54.

adaptačnom období venujú zvýšenú pozornosť a poskytujú potrebné informácie a podporu. **Hodnotenie dieťaťa** sa začína bezprostredne po prijatí do zariadenia.

Pokiaľ ide o **kontakt s rodinou**, podľa informácií zariadenia nie sú v súčasnosti stanovené všeobecné obmedzenia v čase adaptačnej fázy. Pri prvotnej komunikácii s rodičmi sociálna pracovníčka spravidla odporúča ponechať maloletému dieťaťu primeraný čas na aklimatizáciu v novom prostredí pred intenzívnym osobným kontaktom, ak to situácia umožňuje. Toto odporúčanie smeruje k podpore stabilizácie dieťaťa po príchode do zariadenia.

2.2.2. Terapeutický prístup k dieťaťu a zdravotná starostlivosť

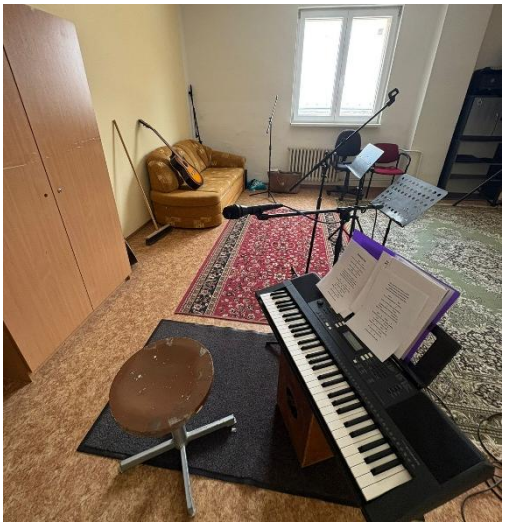
V RC je terapeutická starostlivosť zabezpečovaná **dvoma psychológmi**, ktorí sa podieľajú na **individuálnej aj skupinovej práci** s deťmi. **Individuálne stretnutia** prebiehajú spravidla denne, v prípade potreby aj častejšie. Psychologička v rámci týchto stretnutí realizuje diagnostiku a terapeutické intervencie, pričom o každom stretnutí vedie samostatnú odbornú dokumentáciu. **Skupinové stretnutia** sa uskutočňujú minimálne jedenkrát mesačne pre každú skupinu, v niektorých prípadoch dvakrát mesačne. Psychológovia si deti v starostlivosti priebežne striedajú a podľa zistení z monitoringu sa usilujú byť s deťmi v kontakte aj mimo formálneho poradenského procesu, vrátane účasti na skupinových aktivitách, čo umožňuje včasné zachytenie potenciálnych rizík alebo napätí v kolektíve.

Súčasťou terapeutického režimu je aj denná komunita realizovaná počas pracovných dní za účasti všetkých prítomných detí a zamestnancov. Komunita predstavuje štruktúrovaný priestor na otvorenú komunikáciu a vyjadrenie názorov a pocitov detí. Jej cieľom je posilňovanie vzájomných vzťahov, zlepšovanie komunikácie medzi deťmi a dospelými a podpora spolupráce medzi nimi. Z pohľadu práv dieťaťa ide zároveň o významný participatívny mechanizmus v každodennom chode zariadenia. Počas prázdninového obdobia sa denná komunita nerealizuje, preto tím NPM nebol v čase monitoringu prítomný na jej priebehu.[18]

RC disponuje aj samostatnou miestnosťou určenou na realizáciu prvkov **muzikoterapie**, ktorá je materiálne a priestorovo prispôsobená terapeutickým aktivitám. Miestnosť je vybavená rôznymi hudobnými nástrojmi umožňujúcimi individuálnu aj skupinovú formu práce. Muzikoterapia je využívaná ako podporná terapeutická metóda zameraná na rozvoj emocionálneho prežívania, sebavyjadrenia detí. Prostredníctvom práce s hudbou a rytmom majú chlapci možnosť bezpečne ventilovať napätie, spracovávať náročné zážitky, čo **možno hodnotiť ako príklad dobrej praxe**.

18 Čl. 12 Dohovoru o právach dieťaťa; Výbor OSN pre práva dieťaťa, Všeobecný komentár č. 12 (2009), body 97.





Obrázky: miestnosť muzikoterapie

V oblasti zdravotnej starostlivosti je v súčasnosti **17 detí v starostlivosti psychiatričky**, ktorá nemá špecializáciu v odbore detská psychiatria. Z odborného hľadiska nemožno uvedené personálne zabezpečenie považovať za optimálne, avšak spolupráca so zdravotníckym personálom je podľa vyjadrenia zdravotnej sestry funkčná. V rámci poskytovanej starostlivosti dochádza k priebežnej optimalizácii farmakoterapie; v niekoľkých prípadoch bolo zaznamenané úspešné zníženie dávok alebo úplné vysadenie liečby.

2.2.3. Ukladanie výchovných prostriedkov dieťaťu, systém hodnotenia

V RC je zavedený bodovací (hodnotiaci) systém, ktorý predstavuje základný nástroj priebežného hodnotenia správania detí a plnenia ich školských a režimových povinností. Hodnotenie realizujú pedagogickí zamestnanci – vychovávatelia, učitelia a majstri odbornej výchovy. Deti sú so systémom hodnotenia oboznamované zo strany vychovávateľov; v prípade nejasností majú možnosť obrátiť sa na konkrétneho vychovávateľa, ktorý im poskytne vysvetlenie fungovania bodovacieho mechanizmu.

Hodnotenie správania je zaznamenávané v osobnej karte dieťaťa a **zahŕňa denné hodnotenie, týždenné sumarizačné hodnotenie, ako aj evidenciu pochvál a disciplinárnych opatrení ukladaných v súlade so školským poriadkom RC**. Správanie vo výchovnej skupine sa vyhodnocuje po ukončení dennej pedagogickej činnosti. Súčasťou procesu je poskytnutie spätnej väzby dieťaťu, vytvorenie priestoru na jeho sebahodnotenie a podpora pozitívnej motivácie s cieľom rozvíjať primerané sebahodnotenie a zodpovednosť za vlastné správanie.

V rámci bodovacieho systému môže dieťa získať jeden bod za každý vyučovací predmet v dopoludňajšej školskej činnosti. Počas popoludňajšej výchovnej činnosti je možné získať päť bodov, pričom raz týždenne možno udeliť aj tri mimoriadne body. Dosiahnutý počet bodov má priamy vplyv na **priznanie výhod, ako sú samostatné vychádzky alebo priepustky do**

domáceho prostredia, a zároveň slúži ako podklad pre ukladanie výchovných prostriedkov pri porušení pravidiel.

V rozhovoroch s maloletými deťmi **neboli zaznamenané tvrdenia o uložení výchovného prostriedku, ktorý by vnímali ako nespravodlivý**. Bodovací systém je tak v zariadení využívaný ako nástroj motivácie k žiaducemu správaniu, ako aj ako mechanizmus evidencie porušení pravidiel a nadväzujúcich výchovných opatrení.

V zariadení **neboli zistené výchovné prostriedky, ktoré by boli v rozpore s právnymi predpismi alebo by zasahovali do práv maloletých detí,** či boli v rozpore s ich najlepšími záujmami (napr. krátenie vreckového, zákaz styku s rodinou a pod.).

2.2.4. Mechanizmus sťažností

V **RC je zriadená schránka dôvery**, ktorá je umiestnená pri kanceláriách psychologičiek. Podľa vyjadrenia vedenia zariadenia je jej využívanie zo strany detí minimálne. K schránke dôvery má prístup riaditeľka zariadenia. Sociálna pracovníčka zároveň uviedla, že z vlastnej iniciatívy zriadila aj vlastnú schránku dôvery, prostredníctvom ktorej jej deti poskytujú najmä pozitívnu spätnú väzbu.

Podľa vyjadrení vedenia zariadenia **deti svoje podnety, pripomienky alebo sťažnosti spravidla komunikujú priamo**, a to buď vedeniu zariadenia alebo vychovávateľom. Táto komunikácia prebieha verejne v rámci skupinových stretnutí alebo individuálne v súkromí. Deti majú možnosť slobodne vyjadriť svoj názor aj v rozhovore s psychologičkou, pričom tento spôsob komunikácie je podľa dostupných informácií využívaný častejšie ako písomná forma prostredníctvom schránky dôvery.

V zariadení sa pravidelne realizujú **komunitné stretnutia,** a to každý deň okrem piatka. Okrem toho sa raz za tri týždne koná **tzv. voľná tribúna**, **ktorá je osobitne určená na formulovanie podnetov, pripomienok a návrhov zo strany detí**. Tento mechanizmus je vedením zariadenia prezentovaný ako nástroj participácie detí na chode zariadenia a na riešení otázok, ktoré sa ich bezprostredne týkajú.

Z uvedeného vyplýva, že zariadenie disponuje formálnymi aj neformálnymi nástrojmi na uplatňovanie práva maloletých detí vyjadriť svoj názor a podať sťažnosť, pričom v praxi prevažuje osobná a priama forma komunikácie pred anonymným písomným podaním. Z hľadiska preventívnych záruk však zostáva podstatné, aby dieťa malo k dispozícii aj bezpečné, dôverné a reálne využiteľné cesty podania podnetu alebo sťažnosti vrátane kontaktu na externé nezávislé orgány.[19]

19 Čl. 12 a čl. 37 písm. a) Dohovoru o právach dieťaťa; čl. 12, 13 Dohovoru OSN proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu.



Obrázok: schránka dôvery

V zariadení absentuje zverejnenie kontaktných informácií na dozorujúce orgány a kontrolujúce subjekty, *(ako napr. komisár pre deti, verejný ochranca práv, ÚPSVaR, Generálna prokuratúra SR)*. Deti je vhodné účelovo špecificky informovať o mechanizmoch sťažností a kontaktoch na externé nezávislé orgány, ideálne tieto zverejniť na tabuli v spoločných priestoroch.[20]

Opatrenie komisára pre deti:

2. RC: Zabezpečiť zverejnenie kontaktov na nezávislé dozorujúce a kontrolné orgány a inštitúcie a súčasne poučiť a informovať deti o možnostiach podávať sťažnosti a podnety týmto externým subjektom.
   Termín plnenia: bezodkladne.

2.2.5. Ochranná miestnosť

Ochranná miestnosť má v súlade so zákonnými požiadavkami slúžiť na ochranu a upokojenie dieťaťa; jej využívanie ako trestného opatrenia je neprípustné, čo zariadenie rešpektuje. Pri posudzovaní jej využívania a materiálneho vybavenia je potrebné vychádzať aj z požiadavky, aby so žiadnym dieťaťom nebolo zaobchádzané krutým, neľudským alebo ponižujúcim spôsobom.21

Tím NPM v rámci monitoringu preveril záznamy o umiestňovaní maloletých detí do ochrannej miestnosti. Kontrolované **záznamy boli vedené riadne a prehľadne**.

[20] „*Ve všech zařízeních sociální péče by měl existovat účinný interní mechanismus pro podávání stížností a rezidenti by měli mít také možnost podávat stížnosti nezávislému externímu orgánu, který je oprávněn přímo přijímat důvěrné stížnosti a vydávat potřebná doporučení. Stížnosti adresované správě zařízení by měly být zaznamenány v určeném registru*.“ Rada Európy / Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT), Informačný prehľad: Osoby zbavené slobody v zariadeniach sociálnej starostlivosti. Bod 34. Dostupné na: https://rm.coe.int/1680a8ae64.

Podľa vyjadrení vedenia zariadenia a zamestnancov je však ochranná miestnosť v poslednom období využívaná len sporadicky, pričom ako dôvod uvádzajú najmä administratívnu náročnosť spojenú s jej použitím. **Tím NPM však takýto prístup nepovažuje za vhodný**, keďže účel a funkcia ochrannej miestnosti majú svoje opodstatnenie práve pri riešení akútnych krízových situácií. **Administratívna záťaž by preto nemala byť dôvodom na obmedzovanie využívania zákonného a odborného nástroja určeného na ochranu zdravia a bezpečnosti** detí aj zamestnancov zariadenia.
Zároveň ochranná miestnosť musí spĺňať zákonné požiadavky na zariadenie v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky č. 323/2008 Z. z. [22]

Počas monitoringu tím NPM identifikoval v ochrannej miestnosti **viaceré potenciálne rizikové prvky**, ktoré by v situácii zvýšeného emočného napätia mohli predstavovať riziko úrazu alebo sebapoškodenia dieťaťa, a súčasne **nesplnenie zákonných požiadaviek na vybavenie ochrannej miestnosti**. Išlo najmä o ostré hrany stola, radiátor umiestnený v kúpeľňovej časti miestnosti a sprchovú hadicu, ako aj samostatnú toaletu s vodnou nádržkou.

Z hľadiska bezpečnostných štandardov by ochranná miestnosť mala byť **vybavená len nevyhnutnými prvkami** a jej zariadenie by malo minimalizovať akékoľvek potenciálne riziká pre zdravie detí. Za nevhodné považuje tím NPM najmä to, že ochranná miestnosť je v súčasnosti vybavená aj samostatnou kúpeľňovou časťou so sprchou, radiátorom a sprchovou hadicou, a samostatnú miestnosť s WC, ktoré nie je zabudované. Rovnako bola v miestnosti umiestnená tabuľa na stene s kovovým držiakom na perá. Uvedené prvky môžu v prípade agresívneho správania detí predstavovať zvýšené bezpečnostné riziko, a preto **ich prítomnosť v ochrannej miestnosti nie je z hľadiska ochrany zdravia a bezpečnosti detí vhodná.**

Súčasťou miestnosti by preto malo byť **len zabudované WC (nie samostatná kúpeľňa s toaletou), pričom splachovacia nádržka by mala byť umiestnená mimo ochrannej miestnosti, a jednoduchý zdroj pitnej vody** (+ ostatné základné vybavenie v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky č. 323/2008 Z.z.).

[22] § 11 ods. 2 vyhlášky č. 323/2008 Z.z.: Ochranná miestnosť má podlahovú plochu najmenej osem štvorcových metrov, výšku najmenej 250 cm a výšku najviac 300 cm a je vybavená takto:
a) nábytok pevne pripevnený k podlahe, ktorý tvorí posteľ, stôl a sedadlo,
b) zabudované WC s nádržkou na vodu umiestnenou mimo miestnosti,
c) jednoduchý zdroj pitnej vody,
d) jedna stena upravená ako zelená tabuľa,
e) osvetlenie miestnosti s vonkajším ovládaním mimo dosahu dieťaťa,
f) umývateľná teplá, pevne upevnená podlahová krytina,
g) vykurovanie, ktoré zabezpečí teplotu v miestnosti najmenej 21 stupňov C,
h) okno s vetraním chránené proti rozbitiu,
i) zvukové zariadenie na privolanie pedagogického zamestnanca,
j) materiál na vzdelávanie, relaxačnú alebo inú vhodnú činnosť, športové a iné vybavenie, ktoré svojím charakterom vylučuje zranenie dieťaťa a napomáha upokojovať dieťa.





Obrázky: Ochranná miestnosť.

Opatrenie komisára pre deti:

3. **RC**: Zabezpečiť, aby ochranná miestnosť spĺňala podmienky jej materiálneho a technického vybavenia v súlade s § 11 ods. 2 vyhlášky č. 323/2008 Z. z., pričom miestnosť nesmie obsahovať iné predmety ani zariadenie nad rámec ustanovený uvedenou vyhláškou, ktoré by mohli predstavovať riziko pre umiestnené dieťa. Zároveň je potrebné zabezpečiť, aby ochranná miestnosť nebola vybavená samostatnou kúpeľňou s toaletou.
   Termín plnenia: najneskôr do 12 mesiacov.

2.3. Kontakt s okolitým svetom / Realizácia práv dieťaťa na kontakt s biologickou rodinou a kroky smerujúce k návratu dieťaťa do svojej biologickej rodiny

2.3.1. Vychádzky a návštevy

RC umožňuje deťom realizovať **individuálne aj skupinové vychádzky**. **Individuálna vychádzka** je spravidla umožnená po dosiahnutí primeraného počtu bodov v rámci hodnotiaceho systému správania dieťaťa. Individuálna vychádzka môže byť realizovaná aj v sprievode rodiča alebo zákonného zástupcu, a to po dohode so sociálnym oddelením zariadenia a pri splnení stanovených podmienok hodnotenia správania dieťaťa. V prípade vychádzok realizovaných s rodičmi je pohyb dieťaťa obmedzený na územie mesta Hlohovec.

Okrem individuálnych vychádzok RC zabezpečuje aj **skupinové vychádzky** organizované vychovávateľmi, najmä počas víkendov (bližšie v časti 2.4.1. – Voľnočasové aktivity).

RC umožňuje deťom prijímať **návštevy rodinných príslušníkov** a zákonných zástupcov. Návštevy sú štandardne povolené počas víkendov, spravidla každú sobotu a nedeľu v čase od 08.00 hod. do 18.00 hod. V odôvodnených prípadoch môže riaditeľka RC po dohode povoliť návštevu aj mimo stanovených termínov. Návštevy počas pracovného týždňa sú možné po predchádzajúcej dohode so sociálnou pracovníčkou alebo vedením zariadenia. **Organizáciu návštev hodnotí tím NPM ako flexibilnú s cieľom prispôsobiť sa možnostiam rodín** a podporiť udržiavanie kontaktu detí s ich blízkymi osobami.

Priestor na realizáciu návštev je zabezpečený najmä v školských priestoroch zariadenia, napríklad v triedach alebo izbách detí, predovšetkým v prípade nepriaznivého počasia. Pri priaznivých poveternostných podmienkach sa návštevy realizujú aj vo vonkajších priestoroch areálu RC, napríklad pri ohnisku, čo vytvára prirodzenejšie prostredie pre spoločné trávenie času detí a ich rodinných príslušníkov.

2.3.4. Kontakt s biologickou rodinou

Zariadenie zabezpečuje kontakt maloletých detí s biologickou rodinou najmä prostredníctvom vyššie uvedených osobných návštev rodiny v zariadení, telefonického kontaktu v stanovených časoch a písomného styku, ktorý nie je obmedzený.

Deti majú v zariadení možnosť **telefonického kontaktu s rodinou každý deň prostredníctvom telefónu sociálnej pracovníčky,** a to bez prítomnosti dospelého dozoru. V prípade urgentných situácií je telefonický kontakt umožnený aj prostredníctvom telefónu riaditeľky zariadenia. Rodičia môžu zároveň maloletým deťom telefonovať pravidelne v stanovenom čase od 18:30 hod. Ako **príklad dobrej praxe komisár pre deti hodnotí pravidelne realizované videohovory s rodičmi, ktorí sa nachádzajú vo výkone trestu odňatia slobody**. Zariadenie zároveň podľa možností zabezpečuje aj osobné návštevy týchto rodičov v rámci stanovených podmienok, čím podporuje udržiavanie rodinných väzieb. Vedenie zariadenia zároveň reflektuje záujem maloletých detí o používanie vlastných mobilných telefónov a zvažuje možnosť umožniť ich používanie v obmedzenom časovom rozsahu ako formu benefitu v rámci časovo regulovaného otvoreného režimu. Takýto prístup hodnotí tím NPM pozitívne, pričom môže prispieť k rozvoju zodpovedného využívania technológií, podpore samostatnosti a posilňovaniu kontaktu detí s rodinným prostredím.

Pravidelne je **umožnený aj dočasný pobyt dieťaťa v rodinnom prostredí**, napríklad počas prázdnin, ak sú splnené stanovené podmienky. Zo spisovej dokumentácie vyplýva, že v prípade plánovaného pobytu maloletého dieťaťa mimo zariadenia je príslušný OSPODaSK písomne požiadaný o vyjadrenie stanoviska. Dočasný pobyt v rodinnom prostredí je umožnený na presne vymedzené obdobie. Po ukončení pobytu zariadenie spravidla vyžaduje aj spätnú písomnú informáciu o priebehu správania maloletého dieťaťa počas pobytu v rodinnom prostredí a to za účelom komplexného vyhodnotenia priebehu reedukačného procesu.

Z rozhovorov so zamestnancami zariadenia a deťmi vyplynulo, že **frekvencia a intenzita kontaktu detí s rodinou sú individuálne a odvíjajú sa najmä od rodinnej situácie dieťaťa**

a postoja rodinných príslušníkov. Spolupráca s rodinami má diferencovaný charakter – v niektorých prípadoch rodičia so zariadením aktívne komunikujú a udržiavajú s dieťaťom pravidelný kontakt, v iných prípadoch je kontakt s rodinou obmedzený alebo úplne absentuje.

RC zároveň eviduje prípady detí, ktoré **majú súrodencov umiestnených v iných zariadeniach**. V takýchto situáciách sociálna pracovníčka podporuje udržiavanie súrodeneckých väzieb, a to najmä prostredníctvom elektronickej komunikácie alebo sprostredkovaním osobných stretnutí, ak to okolnosti umožňujú.

Na základe zistení z monitorovacej činnosti odporúčame posilniť systémovú spoluprácu s rodinou maloletého dieťaťa v súlade s princípom podpory vzťahov, ktoré sú pre dieťa dôležité, a s požiadavkou pravidelne prehodnocovať, ako je v zariadení napĺňané právo dieťaťa na kontakt s rodinou a kontinuitu starostlivosti.[23]
Hoci primárnu zodpovednosť za sanáciu rodinného prostredia nesie príslušný orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, výchovné zariadenie je povinné aktívne vytvárať podmienky na udržiavanie a rozvoj vzťahov dieťaťa s rodinou, najmä prostredníctvom pravidelnej komunikácie, konzultácií, odborných intervencií a podpory kontaktu dieťaťa s blízkymi osobami.
V tejto súvislosti odporúčame zabezpečiť personálne a organizačné podmienky tak, aby zariadenie bolo schopné systematicky napĺňať túto úlohu, najmä s ohľadom na skutočnosť, že súčasné kapacitné možnosti (najmä v oblasti sociálnej práce) limitujú intenzitu a kontinuitu spolupráce s rodinou dieťaťa. Zároveň odporúčame efektívnejšie využívať možnosti vytvárania podmienok na pobyt rodičov alebo blízkych osôb vo výchovnom zariadení za účelom realizácie odborných metód práce a podpory vzťahových väzieb.

V priebehu monitorovacej činnosti boli identifikované skutočnosti nasvedčujúce možným nedostatkom v oblasti spolupráce medzi reedukačnými centrami a centrami pre deti a rodiny. V aplikačnej praxi bolo v niektorých prípadoch zaznamenané, že **centrum pre deti a rodiny, ktoré zabezpečuje starostlivosť o maloleté dieťa a supluje jeho rodinné prostredie, neudržiava primeranú a pravidelnú komunikáciu s maloletým dieťaťom po jeho dočasnom umiestnení v reedukačnom centre**.
Súčasne boli zistené aj komplikácie pri zabezpečovaní nadväzujúcich opatrení po ukončení pobytu dieťaťa v reedukačnom centre, najmä pokiaľ ide o jeho ďalšie umiestnenie alebo zabezpečenie primeranej formy starostlivosti. Uvedené skutočnosti sa vyskytujú predovšetkým v prípadoch detí s náročnejšími výchovnými alebo sociálnymi potrebami.

Doterajšie zistenia však nemožno považovať za reprezentatívne ani zovšeobecňovať. Ide o predbežné podnety, s ktorými sa monitorovací tím NPM ÚKPD stretol, a ktoré budú predmetom ďalšieho skúmania a overovania v rámci širšieho hodnotenia fungovania systému starostlivosti o deti. V prípade výskytu podobných situácií môžu tieto okolnosti ovplyvniť kontinuálnosť starostlivosti a stabilitu prostredia pre maloleté deti s náročnejšími výchovnými alebo sociálnymi potrebami.

23 Čl. 9 ods. 3, čl. 20 a čl. 25 Dohovoru o právach dieťaťa; Výbor OSN pre práva dieťaťa, Všeobecný komentár č. 14 (2013), body 58 - 70.

Komisár pre deti považuje za dôležité venovať zvýšenú pozornosť systémovej spolupráci medzi reedukačnými centrami a centrami pre deti a rodiny, najmä v oblasti koordinácie postupov, komunikácie a plánovania ďalšieho usporiadania starostlivosti o dieťa po ukončení pobytu v reedukačnom centre.

Opatrenie komisára pre deti:

4. **Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR**: Zabezpečiť finančné podmienky na systematickú spoluprácu zariadenia s rodinou maloletých detí, určené najmä na posilnenie personálnych kapacít, ale aj materiálno - technické zabezpečenie, v oblasti sociálnej práce. Uvedené odporúčanie reflektuje požiadavky vyplývajúce z platnej právnej úpravy, ktorej implementácia si vyžaduje vytvorenie primeraných podmienok zo strany zriaďovateľa. Cieľom je umožniť pravidelnú komunikáciu s rodinou, realizáciu odborných intervencií a podporu vzťahov dieťaťa s blízkymi osobami.
Termín plnenia: V primeranom časovom horizonte, v nadväznosti na legislatívne a rozpočtové procesy.

2.3.5. Súkromie korešpondencie

Z rozhovorov vyplynulo, že listová korešpondencia, ako aj telefonické hovory detí, **nie sú kontrolované**, čím je zabezpečený dostatočný priestor na súkromie.[24]

Do zariadenia sú doručované listy a balíky, ktoré si deti otvárajú v prítomnosti službukonajúceho zamestnanca (spravidla vychovávateľa), spravidla na komunite a prekontrolovaný je výlučne obsah balíka a listu. Textová časť korešpondencie **nie je predmetom kontroly**, čo reflektuje rešpektovanie súkromia dieťaťa.[25]

2.4. Realizácia práv dieťaťa na oddych a voľný čas

2.4.1. Voľnočasové aktivity

Zariadenie je organizačne rozdelené do piatich výchovných skupín. Súčasťou každodenného režimu zariadenia je široká ponuka voľnočasových a záujmových aktivít, ktoré zabezpečujú najmä vychovávatelia jednotlivých skupín. Deti majú možnosť zapájať sa do **viacerých záujmových krúžkov**, medzi ktoré patria napríklad poľovníctvo a rybárstvo, prírodovedný krúžok, akvaristika, cyklistika, varenie a stolovanie, varenie a pečenie, športové a silovo-pohybové cvičenia, lukostreľba, spoločenské hry a hlavolamy, hudobný, turistický a výtvarný krúžok, športové aktivity zamerané na futbal alebo nohejbal, ako aj krúžky zamerané na praktické zručnosti, napríklad „domáci kutil“ alebo záhradkárstvo a pestovateľstvo. Okrem

[24] Čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa: „*Žiadne dieťa nesmie byť vystavené svojvoľnému zasahovaniu do svojho súkromného života, rodiny, domova alebo korešpondencie ani nezákonným útokom na svoju česť a povesť.*“
[25] V zmysle § 125 ods. 5 písm. a) školského zákona, ak dieťa svojím správaním ohrozuje zdravie a život seba alebo iných osôb alebo môže svojím správaním spôsobiť psychickú alebo fyzickú ujmu sebe alebo iným osobám, zariadenie môže použiť ochranné opatrenia, ktorým je aj vykonanie kontroly obsahu doručeného balíka za prítomnosti dieťaťa; opakované kontroly balíka musia byť odôvodnené v osobnom spise dieťaťa.

toho sú organizované aj tzv. bonusové krúžky, medzi ktoré patrí box, divadelný krúžok a konverzácie v anglickom jazyku.

Popri pravidelnej krúžkovej činnosti **zariadenie organizuje aj rôzne výlety, vychádzky** a športové aktivity. Deti sa zúčastňujú napríklad cyklotúr, výletov, návštev múzeí alebo výletov lanovkou. Zariadenie zároveň systematicky organizuje športové podujatia a súťaže, pričom chlapci sa pravidelne zapájajú aj do športových hier a súťaží medzi jednotlivými reedukačnými centrami.

Súčasťou programu sú aj preventívne a vzdelávacie aktivity. Raz mesačne sa realizujú preventívne **prednášky zamerané na rôzne spoločenské a rizikové témy**. Deti majú zároveň možnosť zúčastniť sa prednášok a praktických ukážok zamestnancov Ústavu na výkon trestu odňatia slobody v Leopoldove, vrátane prezentácií práce psovodov a ukážok výcviku služobných psov. V rámci kultúrno-historického vzdelávania majú možnosť navštíviť napríklad múzeum holokaustu. Zariadenie zároveň vytvára priestor aj pre participáciu detí na plánovaní aktivít – na ich podnet bola napríklad zorganizovaná prednáška s názvom „Dá sa to bez dlhov?“, čo poukazuje na **zapájanie detí do spolurozhodovania o témach a aktivitách, ktoré sa ich týkajú, čo hodnotí komisár pre deti ako príklad dobrej praxe**.

Ako **príklad dobrej praxe komisár pre deti hodnotí využívanie rekreačnej chaty v lokalite Hodruša-Hámre**, ktorú zariadenie vlastní. Deti v menších skupinách majú počas prázdnin možnosť tráviť čas na tejto chate spolu s vychovávateľmi ako formu odmeny za dobré správanie. Počas pobytu sa podieľajú na príprave jedla, organizovaní výletov a ďalších aktivít a majú voľnejší režim. Podľa vyjadrení samotných chlapcov ide o veľmi pozitívnu skúsenosť. Zároveň bolo uvedené, že z takéhoto pobytu doteraz nedošlo k úteku žiadneho chlapca, čo naznačuje, že **pri primeranom prejavení dôvery a umožnení väčšej miery samostatnosti reagujú deti pozitívne**.

Za **príklad dobrej praxe možno považovať aj systematickú spoluprácu zariadenia s mestom Hlohovec, v rámci ktorej sa deti zapájajú do verejnoprospešných aktivít**. Konkrétne sa podieľali napríklad na opravách predajných stánkov určených na vianočné trhy. Za vykonanú prácu získavajú od mesta nefinančnú formu odmeny, napríklad voľné vstupy do plavárne. Deti sa uvedeným aktivitám tešia a hodnotia ich pozitívne.

Na základe uvedeného možno konštatovať, že RC zabezpečuje široký a pestrý program voľnočasových, športových, preventívnych a vzdelávacích aktivít, ktorý prispieva k rozvoju psychosociálnych, pohybových a kultúrnych kompetencií maloletých detí. Zároveň podporuje ich participáciu na plánovaní aktivít a prípravu na život po ukončení pobytu v zariadení. Takto nastavený režim korešponduje aj s požiadavkou rešpektovať právo dieťaťa na oddych, voľný čas, hru a primerané rekreačné aktivity.26

26 Čl. 31 Dohovoru o právach dieťaťa; Výbor OSN pre práva dieťaťa, Všeobecný komentár č. 17 (2013) o práve dieťaťa na oddych, voľný čas, hru, rekreačné činnosti a účasť na kultúrnom živote a umení, body 9 - 17.

Deťom je v zariadení **umožnená účasť na bohoslužbách**, pričom účasť je založená na princípe dobrovoľnosti.

2.5. Vedenie spisovej dokumentácie

Na základe analýzy predloženej dokumentácie týkajúcej sa vedenia osobných spisov detí umiestnených v zariadení možno konštatovať, že **systém vedenia spisovej dokumentácie sociálnou pracovníčkou je formálne prehľadný a štruktúrovaný**. Dokumentácia je vedená v štandardizovaných šablónach a na začiatku každého spisu je uvedený obsah, čo zvyšuje orientáciu v spise a prispieva k transparentnosti vedenia evidencie. Participácia dieťaťa je v dokumentácii prítomná najmä prostredníctvom podpisu prijímacích dokumentov, z ktorých vyplýva, že deti sú pri prijatí informované o svojich právach a možnostiach kontaktu s rodinou.

Individuálny reedukačný program (IRP)[27] predstavuje základný dokument upravujúci plán práce s dieťaťom. Na jeho vypracovaní a vyhodnocovaní sa podieľajú psychológ, vychovávatelia, učitelia a majstri odborného výcviku. IRP vychádza z aktuálneho hodnotenia sociálneho, školského a psychického stavu maloletého dieťaťa, ako aj z dostupných odborných odporúčaní, napríklad z diagnostického centra. Súčasťou dokumentu je aj komplexné vyhodnotenie pokroku maloletého dieťaťa, vrátane opisu adaptačného procesu a aktuálneho fungovania v skupine a v školskom prostredí. Vyhodnotenie IRP je následne predkladané zákonnému zástupcovi na oboznámenie a vyjadrenie, čo je v dokumentácii preukázateľne zaznamenané vrátane podpisu zákonného zástupcu.

Zo zistení však vyplýva, že **sociálna pracovníčka nie je súčasťou tímu, ktorý sa podieľa na tvorbe a vyhodnocovaní IRP**. Sociálny rozmer pritom predstavuje jednu z kľúčových oblastí reedukačného procesu, keďže zahŕňa rodinné vzťahy, kontakt s biologickou rodinou, spoluprácu s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ako aj prípravu na návrat do prirodzeného prostredia alebo na osamostatnenie. Absencia sociálnej pracovníčky v procese tvorby IRP môže viesť **k oslabeniu komplexnosti posúdenia situácie dieťaťa** a k nedostatočnému prepojeniu reedukačných cieľov so sociálnou intervenciou a prácou s rodinným prostredím. Z hľadiska interdisciplinárneho prístupu k práci s maloletým dieťaťom je preto **žiaduce, aby bola sociálna pracovníčka súčasťou tímu participujúceho na tvorbe a vyhodnocovaní IRP**.

[27] Podľa § 122 ods. 16 školského zákona, Reedukačné centrum vypracúva pre každé dieťa individuálny reedukačný program, ktorý vychádza z podkladov diagnostického centra a obsahuje výkonové ciele, podľa ktorých sa vykonávajú odborné činnosti počas pobytu v reedukačnom centre zamerané na opätovné začlenenie dieťaťa do spoločnosti. Vyhodnotenie a úprava individuálneho reedukačného programu sa vykonáva najmenej raz za štvrťrok v spolupráci s centrom pre deti a rodiny, ak ide o individuálny reedukačný program pre dieťa s nariadenou ústavnou starostlivosťou v centre pre deti a rodiny, a zákonným zástupcom; ak sa individuálny reedukačný program vyhodnocoval bez účasti zákonného zástupcu, uvedie sa vo vyhodnotení dôvod, pre ktorý nebolo možné zákonného zástupcu do vyhodnotenia zapojiť. Individuálny reedukačný program pre dieťa, ktoré je v reedukačnom centre umiestnené na základe rozhodnutia súdu, reedukačné centrum vyhodnocuje a upravuje v spolupráci s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.
Podľa § 14 ods. 1 vyhlášky MŠ SR č. 323/2008 Z. z., individuálny reedukačný program sa vypracúva pre každé dieťa umiestnené v diagnostickom centre alebo v reedukačnom centre.
Podľa § 14 ods. 2 vyhlášky MŠ SR č. 323/2008 Z. z., individuálny reedukačný program sa vypracúva po uplynutí prvého mesiaca pobytu dieťaťa v diagnostickom centre alebo v reedukačnom centre a jeho súčasťou je hodnotenie procesu adaptácie dieťaťa na pobyt v ňom.

Zo zistení taktiež nevyplýva systematicky formalizovaný mechanizmus zaznamenávania vyjadrenia dieťaťa k obsahu IRP ani jeho podpis ako potvrdenie oboznámenia sa s IRP. Hoci v praxi môže dochádzať k individuálnym rozhovorom s dieťaťom, absencia výslovného zaznamenania jeho stanoviska v dokumentácii predstavuje oslabenie participatívneho rozmeru plánovania reedukačného procesu. Vzhľadom na význam IRP pre každodenné fungovanie dieťaťa v zariadení je potrebné, aby bolo jeho stanovisko primerane veku a rozumovej vyspelosti zachytávané zrozumiteľným a preukázateľným spôsobom.28

V prípadoch, keď osobná **účasť dieťaťa na pojednávaní** nie je vzhľadom na jeho situáciu alebo organizačné okolnosti vhodná, zariadenie iniciuje žiadosť o ospravedlnenie jeho neúčasti a zároveň navrhuje vykonanie výsluchu prostredníctvom súdu v mieste aktuálneho pobytu dieťaťa alebo formou videokonferenčného spojenia. V praxi sa tento postup realizuje tak, že **výsluch vykoná sudca miestne príslušného súdu alebo je dieťa počas pojednávania pripojené prostredníctvom online prenosu**. Takýto postup minimalizuje záťaž maloletého dieťaťa spojenú s cestovaním a opakovaným vystavovaním stresujúcim situáciám, pričom zároveň zabezpečuje jeho právo byť vypočuté. Zo zistení vyplýva, že tento spôsob spolupráce je zo strany súdu hodnotený pozitívne a sociálna pracovníčka zariadenia má vytvorenú funkčnú a profesionálnu komunikáciu so súdom. Takýto **postup zariadenia pri zabezpečovaní účasti maloletého dieťaťa na súdnom konaní hodnotí komisár pre deti ako príklad dobrej praxe**.

Z informácii od sociálnej pracovníčky vyplynulo, že zariadenie aktuálne eviduje 7 detí na úteku, a súčasne, že **nie je doriešený postup v situácii, keď je dieťa po úteku zadržané, najmä v nočných hodinách**. Nie je zrejmé, kto zabezpečí jeho prevzatie a kde bude dočasne umiestnené do návratu do zariadenia. Uvedená skutočnosť poukazuje na potrebu jasne nastaveného postupu pre prípad zadržania dieťaťa na úteku.

V rámci monitoringu bolo ďalej identifikované, že **nie všetky deti umiestnené v zariadení prešli predchádzajúcou diagnostikou**, pričom väčšia časť z nich bola prijatá ešte pred nadobudnutím účinnosti právnej úpravy účinnej od 1. 1. 2026.

Zákonom č. 323/2025 Z. z. bola novelizovaná právna úprava zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) s účinnosťou od 1. 1. 2026, a to aj v časti týkajúcej sa systému výchovných zariadení (§ 120 až § 129). V nadväznosti na uvedené došlo k spresneniu podmienok poskytovania výchovy a vzdelávania v reedukačných centrách podľa § 122 školského zákona.

Podľa § 122 ods. 1 školského zákona reedukačné centrum poskytuje výchovu a vzdelávanie na základe vykonanej diagnostiky. Súčasne právna úprava účinná od 1. 1. 2026 umožňuje v odôvodnených prípadoch prijať dieťa do reedukačného centra aj bez predchádzajúceho

28 Čl. 12 Dohovoru o právach dieťaťa; Výbor OSN pre práva dieťaťa, Všeobecný komentár č. 12 (2009), body 32, 97.

vykonania diagnostiky, ak ju nie je možné objektívne zabezpečiť v čase rozhodovania súdu, pričom reedukačné centrum je povinné bezodkladne zabezpečiť jej vykonanie.

Národný preventívny mechanizmus odporúča uvedený postup uplatňovať ako výnimočný, a to výlučne v preukázateľne odôvodnených prípadoch, pričom je nevyhnutné zabezpečiť bezodkladné vykonanie diagnostiky po prijatí dieťaťa, keďže jej výsledky sú určujúce pre nastavenie individuálneho reedukačného programu, voľbu intervenčných postupov a posúdenie primeranosti umiestnenia, s priamym dopadom na ďalší vývin maloletého. V tejto súvislosti odborná prax zároveň poukazuje na skutočnosť, že **niektoré deti by svojimi potrebami a životnou situáciou viac zodpovedali umiestneniu v centre pre deti a rodiny než v reedukačnom centre** a to aj s ohľadom na systém následnej podpory po dovŕšení plnoletosti. Hoci právna úprava účinná od 1. 1. 2026 umožňuje, aby mladý dospelý na základe vlastnej žiadosti zotrval v reedukačnom centre za účelom dokončenia prípravy na povolanie, a to najdlhšie do dovŕšenia 19. roku veku, tento režim neposkytuje porovnateľný rozsah podpory ako inštitút tzv. mandátu mladého dospelého v centre pre deti a rodiny, čo má osobitný význam najmä pri deťoch blížiacich sa k dosiahnutiu plnoletosti.

Opatrenia komisára pre deti:

5. **RC:** Zabezpečiť, aby prijatie maloletého dieťaťa bez predchádzajúcej diagnostiky bolo uplatňované výlučne v preukázateľne odôvodnených prípadoch v súlade s § 122 zákona č. 325/2025 Z. z. V týchto prípadoch viesť preukázateľnú dokumentáciu o dôvodoch absencie diagnostiky, bezodkladne zabezpečiť jej vykonanie a priebeh jej zabezpečenia preukázateľne monitorovať.
   Termín plnenia: bezodkladne.

6. **RC:** Spresniť interný postup (vypracovať metodiku) pri riešení situácií úteku maloletého dieťaťa, najmä v oblasti zabezpečenia jeho návratu do zariadenia.
   Termín plnenia: do 3 mesiacov.

7. **RC:** Posilniť participáciu maloletého dieťaťa na tvorbe a vyhodnocovaní individuálneho reedukačného programu a rozšíriť interdisciplinárny tím participujúci na jeho tvorbe o sociálnu pracovníčku zariadenia.

Termín plnenia: bezodkladne.

2.6. Prostredie a materiálne podmienky zariadenia

2.6.1. Vonkajšie a vnútorné priestory zariadenia

Tím NPM počas návštevy RC **vykonal prehliadku vonkajších i vnútorných priestorov** zariadenia.
Areál zariadenia pozostáva z viacerých budov, pričom niektoré objekty sú staršie. Jedáleň a administratívne priestory vedenia zariadenia sa nachádzajú v samostatnej budove. Vnútorné

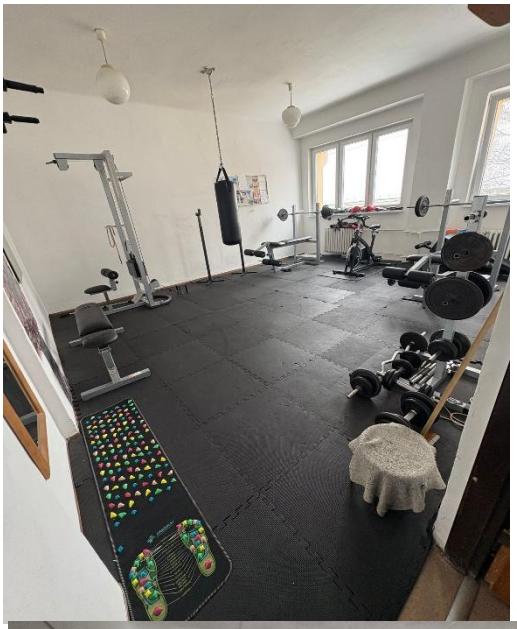
priestory zariadenia prešli v minulosti čiastočnou rekonštrukciou a podľa vyjadrení vedenia sú v budúcnosti plánované aj ďalšie úpravy.
Vonkajší areál poskytuje primerané podmienky na realizáciu voľnočasových a podporných aktivít. Nachádzajú sa tu priestory využívané na komunitné posedenia, športové činnosti a spoločné aktivity, vrátane ohniska na opekanie. Počas monitoringu bolo zároveň zaznamenané, že deti sa aktívne podieľali na údržbe vonkajších priestorov, čo možno hodnotiť pozitívne z pohľadu rozvoja pracovných návykov, zodpovednosti.

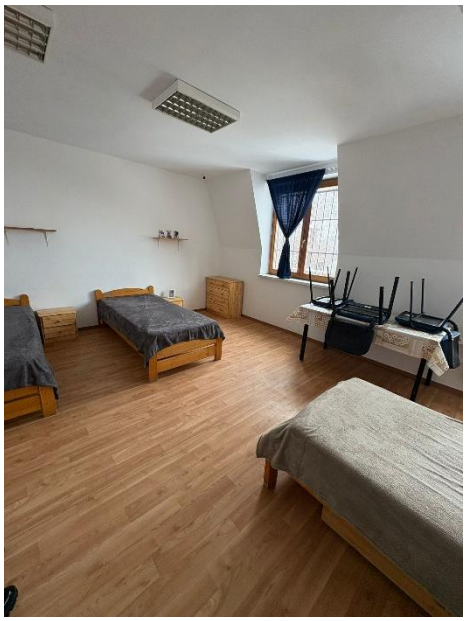
Pri obhliadke obytných priestorov bolo zistené, že **izby detí pôsobia pomerne stroho** a nepersonalizovane. V izbách sa nachádzalo minimum osobných predmetov alebo prvkov individuálnej výzdoby, ktoré by odrážali osobnosť či záujmy detí. Takéto prostredie môže mať negatívny vplyv na psychickú pohodu a pocit bezpečia detí, keďže možnosť vytvárať si vlastný osobný priestor predstavuje dôležitý prvok ich identity, stability **a zariadeniu sa odporúča podporiť deti v možnosti personalizácie izieb**.

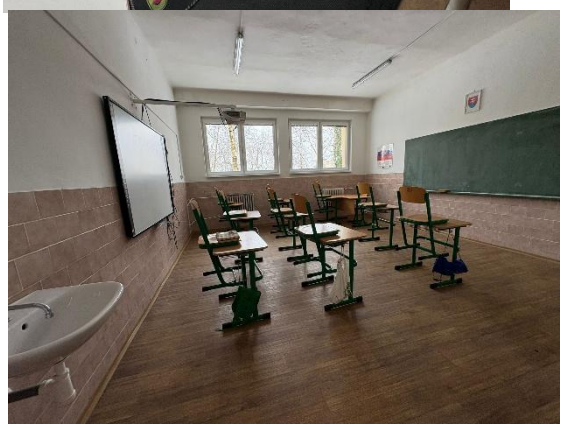
Tím NPM si uvedomuje, že v prostredí RC môže v dôsledku zvýšeného napätia alebo konfliktných situácií dochádzať k poškodeniu zariadenia či vybavenia. V tejto súvislosti **sa odporúča zvážiť väčšie zapájanie detí do úpravy a skrášľovania spoločných aj vlastných priestorov zariadenia**, napríklad prostredníctvom jednoduchých dekoračných prvkov, výzdoby alebo drobných úprav izieb a spoločenských miestností. Participácia detí na tvorbe a úprave prostredia môže podporiť vytváranie pozitívneho vzťahu k priestoru, a zároveň prispieť k znižovaniu tendencie k jeho úmyselnému poškodzovaniu.

Počas monitoringu bola zaznamenaná aj aktivita spočívajúca v inštalácii tematického kútika vo vstupných priestoroch zariadenia. Z pozorovaní však vyplynulo, že zapájanie detí do tejto činnosti prebieha skôr formou povinnosti a uvedená aktivita nevzbudzuje výraznejší záujem zo strany detí. V tejto súvislosti **tím NPM odporúča vytvoriť väčší priestor pre ich participáciu pri rozhodovaní o tom, ktoré časti spoločných alebo vlastných priestorov by chceli upraviť** a akým spôsobom, čo môže viesť k vyššej miere angažovanosti maloletých detí.

Obrázky: Posilňovňa; izba detí; učebňa







2.6.2. Priestory určené na osobnú hygienu

Priestory určené na osobnú hygienu možno vo všeobecnosti hodnotiť ako primerane udržiavané z hľadiska čistoty a funkčnosti. Každá skupina má k dispozícii dostatočný počet kúpeľní a toaliet, ktoré sú vybavené sprchami, vaňami, umývadlami a zrkadlami.

Počas monitoringu bola zároveň v jednom z hygienických zariadení zaznamenaná dostupnosť kľúča umožňujúceho uzamknutie toalety, čo sa hodnotí pozitívne a uvedené prispieva k ochrane súkromia pri jej používaní. Táto možnosť sa však pri ďalších kontrolovaných hygienických priestoroch nebola.[29] Komisár pre deti odporúča toalety vybaviť **zámkami umožňujúcimi uzamknutie zvnútra**, pričom musia byť súčasne doplnené o bezpečnostný mechanizmus umožňujúci odomknutie zvonka v prípade potreby. Týmto opatrením sa zabezpečí

[29] „Každý rezident by měl mít svůj osobní uzamykatelný prostor, ve kterém si může uchovávat své osobní věci, a měl by se moci oblékat, svlékat, umýt, osprchovat a vykoupat v podmínkách respektujících jeho intimitu.“ Rada Európy / Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT), Informačný prehľad: Osoby zbavené slobody v zariadeniach sociálnej starostlivosti. Bod 10. Dostupné na: https://rm.coe.int/1680a8ae64.

rešpektovanie práva detí na súkromie pri používaní toalety a zároveň sa zachová primeraná úroveň bezpečnosti.

Opatrenie komisára pre deti:

8. **RC**: Zabezpečenie možnosti uzamykania sa v priestoroch kúpeľní, toaliet, napr. formou otočných zámkov, ktoré v prípade potreby je možné z vonku otvoriť.
   Termín plnenia: najneskôr do 12 mesiacov

Obrázky: Kúpeľňa, sprchy a toalety





2.6.3. Stravovanie v zariadení

Stravovanie detí v zariadení je zabezpečované v súlade s platnými právnymi predpismi upravujúcimi školské stravovanie.[30] Aktuálna legislatíva upravuje povinnosť zabezpečiť deťom celodennú stravu zodpovedajúcu odporúčaným výživovým dávkam a materiálno-spotrebným normám. Zariadenie formálne dodržiava stanovené normatívy, a stravovanie je zabezpečované v rámci finančných limitov určených pre školské stravovanie.

Počas výkonu monitoringu bola **v rozhovoroch s deťmi opakovane tematizovaná otázka množstva poskytovanej stravy**. Maloleté deti uvádzali, že pociťujú hlad a porcie jedla nepovažujú za dostatočné. Tieto tvrdenia potvrdili aj vychovávatelia a vedenie zariadenia. Zo zistení vyplýva, že nastavené výživové a finančné limity nezodpovedajú reálnym potrebám dospievajúcich chlapcov nachádzajúcich sa vo veku zvýšených nárokov na energetický príjem. Ide o vekovú skupinu, ktorá sa nachádza v období intenzívneho fyziologického rastu a hormonálnych zmien. Maloleté deti zároveň v zariadení absolvujú pravidelné športové aktivity, pracovné činnosti a odborný výcvik, čo zvyšuje ich energetický výdaj počas dňa. Z uvedeného dôvodu si tento vek vyžaduje vyšší kalorický príjem a častejšie dopĺňanie energie, než aké

[30] Najmä zákonom č. 245/2008 Z. z. (školský zákon) a vyhláškou č. 330/2009 Z. z. o školskom stravovaní.

predpokladajú všeobecne nastavené normy školského stravovania určené pre bežnú školskú populáciu.

Vychovávatelia v tejto súvislosti uviedli, že poskytované porcie by podľa ich skúseností nepostačovali taktiež pre dospelú osobu. V praxi tak dochádza k situáciám, keď **zamestnanci zariadenia dokupujú základné potraviny z vlastných finančných prostriedkov** alebo si maloleté deti zabezpečujú doplnkové jedlo **z vlastného vreckového**. Ide najmä o základné potraviny, ako je pečivo, nátierky alebo trvanlivé potraviny, ktoré slúžia na zmiernenie hladu mimo hlavného stravovacieho režimu.

NPM konštatuje, že takýto **stav nemožno považovať za systémovo vhodne nastavený**. Zároveň nie je prípustné, aby systémové nedostatky v oblasti financovania stravovania boli kompenzované individuálnou iniciatívou zamestnancov zariadenia alebo samotných maloletých detí.

Komisár pre deti v tejto súvislosti zdôrazňuje, že zabezpečenie dostatočného a kvalitného stravovania nemožno vnímať ako nadštandard alebo benefit, ale ako základné právo maloletého dieťaťa a nevyhnutnú podmienku jeho zdravého vývinu. Súčasný stav, pri ktorom maloleté deti deklarujú pocity hladu a zamestnanci zariadenia suplujú systémové nedostatky vlastnými prostriedkami, si **vyžaduje systémové riešenie na úrovni zriaďovateľa a príslušného rezortu**.

Opatrenia komisára pre deti:

9. **Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR**: Prehodnotiť aktuálne normatívy upravujúce stravovanie vo výchovných zariadeniach tak, aby zohľadňovali reálne energetické potreby dospievajúcich detí, najmä pri zvýšenej fyzickej záťaži a pravidelných pracovných či športových aktivitách. Nastaviť nové pravidlá pre zabezpečovanie stravovania s dôrazom na väčšiu flexibilitu pri zabezpečovaní doplnkového stravovania, aby zamestnanci zariadenia mohli operatívne reagovať na individuálne potreby detí (napr. formou doplnenia rozpočtovej položky na doplnkovú stravu pre zariadenia); a metodicky usmerniť zariadenia tak, aby zabezpečenie primeranej a dostatočnej stravy bolo vnímané ako základný štandard starostlivosti o deti, a nie ako nadštandardné plnenie.

Termín plnenia**:** V primeranom časovom horizonte, v nadväznosti na legislatívne a rozpočtové procesy.

2.7. Personál zariadenia

Počas výkonu monitoringu tím NPM hodnotil prístup zamestnancov RC ako profesionálny, vecný a odborne kompetentný.

Zo zistení vyplýva, že zamestnanci zariadenia sa aktívne zapájajú do ďalšieho odborného vzdelávania a rozvoja svojich profesijných kompetencií. V rámci pracovných aktivít sa

podieľajú aj na príprave a realizácii projektov financovaných prostredníctvom grantových výziev. V zariadení je zároveň **zabezpečená skupinová supervízia**, pričom časť zamestnancov má možnosť využívať aj **individuálnu supervíziu**.

V rámci monitoringu boli zároveň identifikované určité nedostatky v oblasti spolupráce medzi **výchovnou a školskou zložkou zariadenia**. Zistenia poukazujú na potrebu posilnenia vzájomnej komunikácie a funkčného prepojenia týchto úsekov. V prostredí zariadení tohto typu je kvalita medziľudských a profesionálnych vzťahov v multidisciplinárnom tíme kľúčovým predpokladom stability prostredia. Tím NPM preto odporúča vedeniu zariadenia prijať **opatrenia smerujúce k systematickému posilneniu spolupráce medzi jednotlivými odbornými zložkami zariadenia**, najmä zavedenie pravidelných spoločných pracovných stretnutí výchovného a pedagogického úseku so zameraním na zdieľanie informácií, zosúlaďovanie postupov a spoločné plánovanie intervencií vo vzťahu k maloletým deťom. Podpornými nástrojmi môžu byť aj pravidelné interné a externé supervízie, spoločné vzdelávacie aktivity pre pedagogických a výchovných pracovníkov, ako aj cielené teambuildingové aktivity.

V čase výkonu monitoringu **nebolo v zariadení obsadené pracovné miesto špeciálneho pedagóga**. Vedenie zariadenia uviedlo, že dlhodobo čelí problémom pri obsadzovaní tejto pozície, keďže uchádzači často nespĺňajú požadované kvalifikačné a odborné predpoklady. Zároveň poukázalo na širší problém personálneho zabezpečenia, keďže získanie vhodných a odborne spôsobilých zamestnancov aj na ďalšie pracovné pozície je podľa vyjadrenia vedenia výrazne sťažené.

Tím NPM konštatuje, že nejde o ojedinelú situáciu. Podobné zistenia boli deklarované aj v ďalších zariadeniach rovnakého typu. Tím NPM preto považuje za potrebné, aby sa uvedenou problematikou systémovo **zaoberal príslušný rezort**, najmä z pohľadu vytvárania stabilných a dlhodobo udržateľných podmienok pre zabezpečenie a stabilizáciu odborného personálu v zariadeniach tohto typu.

V oblasti zdravotného zabezpečenia maloletých detí bolo zároveň zistené, že **zariadenie nemá dostupnú pedopsychiatrickú starostlivosť.** Maloleté deti sú v prípade potreby vedené u psychiatričky pre dospelých, čo z hľadiska špecializácie starostlivosti o detskú a adolescentnú populáciu predstavuje významný systémový nedostatok. Nedostupnosť pedopsychiatrickej starostlivosti môže negatívne ovplyvňovať včasnú diagnostiku a adekvátnu liečbu psychických ťažkostí maloletých detí.
Komisár pre deti uvedenú problematiku personálneho zabezpečenia vníma ako systémový problém naprieč zariadeniami tohto typu. Na uvedené skutočnosti bude poukazovať aj v záverečnej správe z monitoringov reedukačných centier na Slovensku, ktorá bude vydaná po ukončení monitorovania jednotlivých zariadení v priebehu tohto roka.

Opatrenie komisára pre deti:

10. **RC**: Posilniť spoluprácu medzi výchovnou a školskou zložkou zariadenia, najmä prostredníctvom zavedenia pravidelných spoločných pracovných stretnutí zameraných na zdieľanie informácií, zosúlaďovanie pracovných postupov a spoločné plánovanie intervencií vo vzťahu k maloletým deťom. Zároveň podporovať rozvoj spolupráce v multidisciplinárnom tíme prostredníctvom realizácie interných a externých supervízií, spoločných vzdelávacích aktivít pre pedagogických a výchovných pracovníkov a teambuildingových aktivít zameraných na posilnenie pracovných vzťahov a efektívnej komunikácie.

Termín plnenia: do 3 mesiacov.

3. Prehľad opatrení komisára pre deti a príkladov dobrej praxe

3.1. Prehľad opatrení

Termín plnenia	Prijaté opatrenie
Bezodkladne	**RC**: Zariadeniu sa odporúča systematicky reagovať na prežívanie apatie, rezignácie a nízkej miery motivácie u detí, ako aj na ich obavy zo zvládnutia samostatného života po odchode zo zariadenia. V tomto kontexte sa odporúča zabezpečiť cielenú psychologickú intervenciu a aktívnu terapeutickú podporu zameranú na posilňovanie identity a motivácie maloletých detí, ako aj dôsledné plánovanie ich ďalších krokov po ukončení pobytu v zariadení, realizované v úzkej spolupráci so sociálnou pracovníčkou (opatrenie č. 1, bod 2.1.1.)
	RC: Zabezpečiť zverejnenie kontaktov na nezávislé dozorujúce a kontrolné orgány a inštitúcie a súčasne poučiť a informovať deti o možnostiach podávať sťažnosti a podnety týmto externým subjektom. (opatrenie č. 2, bod 2.2.4.)
	RC: Zabezpečiť, aby prijatie maloletého dieťaťa bez predchádzajúcej diagnostiky bolo uplatňované výlučne v preukázateľne odôvodnených prípadoch v súlade s § 122 zákona č. 325/2025 Z. z. V týchto prípadoch viesť preukázateľnú dokumentáciu o dôvodoch absencie diagnostiky, bezodkladne zabezpečiť jej vykonanie a priebeh jej zabezpečenia preukázateľne monitorovať (opatrenie č. 4, bod 2.5.).
	RC: Posilniť participáciu maloletého dieťaťa na tvorbe a vyhodnocovaní individuálneho reedukačného programu a rozšíriť interdisciplinárny tím participujúci na jeho tvorbe o sociálnu pracovníčku zariadenia. (opatrenie č. 6, bod 2.5.)

Do 3 mesiacov	**RC:** Spresniť interný postup (vypracovať metodiku) pri riešení situácií úteku maloletého dieťaťa, najmä v oblasti zabezpečenia jeho návratu do zariadenia. (opatrenie č. 5, bod 2.5.)
	RC: Posilniť spoluprácu medzi výchovnou a školskou zložkou zariadenia, najmä prostredníctvom zavedenia pravidelných spoločných pracovných stretnutí zameraných na zdieľanie informácií, zosúlaďovanie pracovných postupov a spoločné plánovanie intervencií vo vzťahu k maloletým deťom. Zároveň podporovať rozvoj spolupráce v multidisciplinárnom tíme prostredníctvom realizácie interných a externých supervízií, spoločných vzdelávacích aktivít pre pedagogických a výchovných pracovníkov a teambuildingových aktivít zameraných na posilnenie pracovných vzťahov a efektívnej komunikácie. (opatrenie č. 9, bod 2.7.)
Najneskôr do 12 mesiacov	**RC**: Zabezpečiť, aby ochranná miestnosť spĺňala podmienky jej materiálneho a technického vybavenia v súlade s § 11 ods. 2 vyhlášky č. 323/2008 Z. z., pričom miestnosť nesmie obsahovať iné predmety ani zariadenie nad rámec ustanovený uvedenou vyhláškou, ktoré by mohli predstavovať riziko pre umiestnené dieťa. Zároveň je potrebné zabezpečiť, aby ochranná miestnosť nebola vybavená samostatnou kúpeľňou s toaletou. (opatrenie č. 3, bod 2.2.5.)
	RC: Zabezpečenie možnosti uzamykania sa v priestoroch kúpeľní, toaliet, napr. formou otočných zámkov, ktoré v prípade potreby je možné z vonku otvoriť. (opatrenie č. 7, bod 2.6.2.)
V primeranom časovom horizonte, v nadväznosti na legislatívne a rozpočtové procesy.	**Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR**: Zabezpečiť finančné podmienky na systematickú spoluprácu zariadenia s rodinou maloletých detí, určené najmä na posilnenie personálnych kapacít, ale aj materiálno - technické zabezpečenie, v oblasti sociálnej práce. Uvedené odporúčanie reflektuje požiadavky vyplývajúce z platnej právnej úpravy, ktorej implementácia si vyžaduje vytvorenie primeraných podmienok zo strany zriaďovateľa. Cieľom je umožniť pravidelnú komunikáciu s rodinou, realizáciu odborných intervencií a podporu vzťahov dieťaťa s blízkymi osobami. (opatrenie č. 4, bod 2.3.4.)
	Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR: Prehodnotiť aktuálne normatívy upravujúce stravovanie vo výchovných zariadeniach tak, aby zohľadňovali reálne energetické potreby dospievajúcich detí, najmä pri zvýšenej fyzickej záťaži a pravidelných pracovných či športových aktivitách. Nastaviť nové pravidlá pre zabezpečovanie stravovania s dôrazom na väčšiu flexibilitu pri zabezpečovaní doplnkového stravovania, aby zamestnanci zariadenia mohli operatívne reagovať na individuálne potreby detí (napr. formou doplnenia rozpočtovej položky na

	doplnkovú stravu pre zariadenia); a metodicky usmerniť zariadenia tak, aby zabezpečenie primeranej a dostatočnej stravy bolo vnímané ako základný štandard starostlivosti o deti, a nie ako nadštandardné plnenie. (opatrenie č. 8, bod 2.6.3.)

3.2. Prehľad príkladov dobrej praxe

• Využívanie muzikoterapie v RC; Muzikoterapia je využívaná ako podporná terapeutická metóda zameraná na rozvoj emocionálneho prežívania, sebavyjadrenia detí. Prostredníctvom práce s hudbou a rytmom majú chlapci možnosť bezpečne ventilovať napätie, spracovávať náročné zážitky. (bod 2.2.2.)
• Možnosť pravidelne realizovať videohovory s rodičmi, ktorí sa nachádzajú vo výkone trestu odňatia slobody (bod 2.3.4.)
• Vytvorenie priestoru pre participáciu detí na plánovaní aktivít – na ich podnet bola napríklad zorganizovaná prednáška s názvom „Dá sa to bez dlhov?“, čo poukazuje na zapájanie detí do spolurozhodovania o témach a aktivitách, ktoré sa ich týkajú, čo hodnotí komisár pre deti ako príklad dobrej praxe (bod 2.4.1.)
• Využívanie rekreačnej chaty v lokalite Hodruša-Hámre, ktorú zariadenie vlastní. Deti v menších skupinách majú počas prázdnin možnosť tráviť čas na tejto chate spolu s vychovávateľmi ako formu odmeny za dobré správanie. (bod 2.4.1.)
• Systematická spolupráca zariadenia s mestom Hlohovec, v rámci ktorej sa deti zapájajú do verejnoprospešných aktivít. Konkrétne sa podieľali napríklad na opravách predajných stánkov určených na vianočné trhy. Za vykonanú prácu získavajú od mesta nefinančnú formu odmeny, napríklad voľné vstupy do plavárne. Deti sa uvedeným aktivitám tešia a hodnotia ich pozitívne. (bod 2.4.1.)
• Online účasť dieťaťa na súdnom pojednávaní; v prípadoch, keď osobná účasť dieťaťa na pojednávaní nie je vzhľadom na jeho situáciu alebo organizačné okolnosti vhodná, zariadenie iniciuje žiadosť o ospravedlnenie jeho neúčasti a zároveň navrhuje vykonanie výsluchu prostredníctvom súdu v mieste aktuálneho pobytu dieťaťa alebo formou videokonferenčného spojenia. V praxi sa tento postup realizuje tak, že výsluch vykoná sudca miestne príslušného súdu alebo je dieťa počas pojednávania pripojené prostredníctvom online prenosu. Takýto postup minimalizuje záťaž maloletého dieťaťa spojenú s cestovaním a opakovaným vystavovaním stresujúcim situáciám, pričom zároveň zabezpečuje jeho právo byť vypočuté. (bod 2.5).